

40 בעובדה שדווקא בשתי הברכות הללו נזכר שם אלוקים ולא שם הוי', כפי
41 שיתבאר להלן.
42 (ב) וַיֵּשׁ לֹאמֵר נְקוּדַת הַבְּאוּר בְּזֶה עַל־פִּי הַמְּבַאֵר בְּסִדוּר (עם
43 דְּבַר־יְאֻלֵּי־חַיִּים סִדוּר נֹסֵחַ רַבְּנוּ הַזֶּקֶן שֶׁנִּדְפְּסוּ בּוֹ מֵאֲמָרֵי חֲסִידוֹת עַל
44 סדר התפילות) שְׁעַר
45 הַתְּקִיעוֹת⁷, שֶׁהַשְּׁפָעָה
46 הַנְּמַשְׁכֶּת מֵהַגְּבוּרֹת הִיא
47 גְּדוּלָּה יוֹתֵר מֵהַשְּׁפָעָה
48 הַנְּמַשְׁכֶּת מֵהַחֲסִידִים
49 כלומר, בדרך כלל נתניה
50 והשפעה באה ממידת החסד.
51 ואילו מידת הגבורה מונעת,
52 מצמצמת ומגבילה את ההשפעה,
53 אבל כאשר ישנה השפעה ונתניה
54 מצד מידת הגבורה הרי היא
55 בתגבורת וביתר שאת יותר
56 מאשר ההשפעה הרגילה שבאה
57 ממידת החסד. והסיבה לכך
58 שהשפעה מצד הגבורה גדולה
59 יותר היא כי חסידים הם
60 בְּטֻבַּע הַקְּרִירוֹת וְלִכְּן
61 הַשְּׁפָעָה מֵהֶם הִיא
62 בְּהַגְּבֵלָה, מֵה־שְּׂאִי־כֵן
63 הַגְּבוּרֹת שֶׁהֵם בְּחַמִּימוֹת,
64 הַשְּׁפָעָה מֵהֶם הִיא
65 בְּאִפְּן שֶׁל תְּגַבְּרַת, וְעַד
66 לְרַבּוּי בְּלִי גְּבוּל כַּמְּבֹאֵר
67 בקבלה וחסידות שמידת החסד
68 נמשלה למים שהם בקרירות
69 ומידת הגבורה נמשלה לאש
70 שהיא בחמימות ולכן ההשפעה
71 ממידת החסד היא ברוע
72 וקרירות והיא השפעה מוגבלת
73 ואילו השפעה ממידת הגבורה
74 היא בתוקף ובחמימות והיא השפעה ללא הגבלה, ומבואר ש'גבורה' היא גם
75 מלשון תגבורת ותוספת כוח (ולכן השפעת הגשם נקראת בגמרא "גבורות
76 גשמים" ודווקא בברכת "אתה גיבור" אומרים "משיב הרוח ומוריד הגשם").
77 וְעַל־פִּי־זֶה מְבַאֵר שֵׁם ב'שער התקיעות' שב'סידור עם דא"ח' שְׁדוּקָא
78 יְצַחֵק שְׁמִידָתוֹ הִיא מִיַּד הַגְּבוּרָה וְעַבּוּדָתָהּ ה' שְׁלוֹ הִיתָה בְּפֶחַד וִירָאָה בְּרַחֵם

1 וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְגו'¹, וַיְדוּעַ
2 הַדְּיוּקָה הַשְּׂאֵלָה בְּזֶה², בְּמֵאֲמָרֵי חֲסִידוֹת, הֲרִי כָּל הַבְּרָכוֹת הֵם מִשֵּׁם
3 הַוַּי', דְּשֵׁם אֱלֹקִים הוּא מֵדַת הַדִּין וְהַצְּמִצּוּם, שֶׁמִּגְבִּילָהּ וּמוֹנַעַת
4 אֶת הַשְּׁפָעָה וְהַבְּרָכוֹת
5 שְׁעֵנִינָם הוּא נִתְּנָה
6 הַמְּשָׁכָה וְהַשְּׁפָעָה הֵם
7 מִשֵּׁם הַוַּי', שֶׁהוּא הַשֵּׁם שֶׁל
8 מִידַת הַחֶסֶד וְהַנְּתִינָה וְהַשְּׁפָעָה
9 וְכִמּוֹ בְּרַכַּת כְּהֵנִים שְׁפָכַל
10 ג' הַפְּסוּקִים³ ("יברכך הוי'
11 וישמרך"; "יאר הוי' פניו אליך
12 ויחנך"; "ישא ה' פניו אליך
13 וישם לך שלום") נִזְכָּר שֵׁם
14 הַוַּי', הַשֵּׁם שְׁעֵנִינּוּ חֶסֶד,
15 הַשְּׁפָעָה וְנִתְּנָה וּבְכַרְכָּה זֹו
16 בְּרַכַּת יִצְחָק לִיעֲקֹב אֹמֵר יִצְחָק
17 וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים דוּקָא
18 וְלֹא הוּי', וְצִרִיךְ בִּיאוּר מְדוּעַ אֲכַן
19 נֹאמַר כֹּאן שֵׁם "אֱלֹקִים" וְלֹא
20 שֵׁם הַוַּי'?"
21 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שְׁדִיוֹקָה זֶה
22 (שְׂגִבֵי בְּרָכָה נִזְכָּר שֵׁם
23 אֱלֹקִים לְמִרוֹת שֶׁלְכֹאֲוֵרָה הִיא
24 צִרִיךְ לְהִיטֵן נֹזֵכַר שֵׁם הוּי') הוּא
25 גַּם בְּבְרָכָה הִרְאֵנוּ
26 שְׁנֵתִּיבְרָךְ יִצְחָק אַחֲרֵי מוֹת
27 אַבְרָהָם דְּכָתִיב בְּהַ⁴
28 בְּרַכָּה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּירֵךְ
29 אֶת יִצְחָק לְאַחַר מוֹת אַבְרָהָם
30 וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק
31 בְּנוֹ. דְּכָכַל הַבְּרָכוֹת
32 שְׁבָרֶךְ הַקְּב"ה אֶת
33 אַבְרָהָם⁵ [וְגַם בְּהַבְּרָכוֹת
34 שְׁבָרֶךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִצְחָק שְׁלֹאֲחֲרֵי־זֶה⁶ הַנּוֹכְרוֹת בְּתוֹרָה
35 לְאַחַר בְּרַכָּה זֹו] נֹאמַר שֵׁם הַוַּי', וּמִזֶּה מִשְׁמַע, דְּבְרַכָּה הִרְאֵנוּ
36 שְׁבָרֶךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִצְחָק שְׁנֹאמַר בְּהַ וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים,
37 וְהַבְּרָכָה שְׁבָרֶךְ יִצְחָק אֶת יִעֲקֹב שֶׁנֹּאמַר בְּהַ וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים,
38 שֵׁיכוֹת זֹו לְזוֹ וְהַקְּשֵׁר וְהַשְּׁיִיכוֹת הַפְּנִימִית בֵּין שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת הַלְלוּ נוֹגַע

* יצא לאור בקונטרס ראש חודש כסלו – תש"נ, "לקראת יום הבהיר ראש חודש כסלו . . מוצש"ק מברכים כסלו שנת ה'תשנ"ו.

(1) פרשתנו (תולדות) כז, כח. (2) ד"ה ויתן לך בתורת חיים פרשתנו (ח, סע"א). אוה"ת פרשתנו (קסא, סע"ב). רד"ה זה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' סה). תרס"ו (המשך תרס"ו ע' פה). תרפ"ד (סה"מ תרפ"ד ע' קג). ה'תש"ב (סה"מ ה'תש"ב ע' 66). ועוד. (3) נשא ו, כד-כו. (4) חיי שרה כה, יא. (5) ר"פ לך לך. שם יב, ז. יג, יד ואילך. ועוד. וירא כב, טז ואילך. חיי שרה כד, א. (6) פרשתנו כו, ב ואילך. שם, יב. כד. (7) בד"ה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט – רמז, א"ב.

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 והשפיע ליעקב בְּרָכוֹת נְעֻלוֹת בְּאֵלוֹ (מטל השמים ומשמני
2 הָאָרֶץ וגו'), שְׁלֹא מְצִינּוּ בְּרָכוֹת בְּאֵלֶּה לֹא בְּאֲבָרְהָם שְׁמִידתו
3 מִידַת הַחֶסֶד וְלֹא בְּיַעֲקֹב שְׁמִידתו מִידַת הַתְּפִאֶרֶת וְהַרְחֵמִים, כִּי יִצְחָק
4 הוּא גְבוּרָה⁸, וְלִכֵּן הַבְּרָכוֹת דִּי־יִצְחָק הֵם בְּרַבּוּי גְדוֹל כַּמְבוּאֵר
5 לְעֵיל שְׁדוּקָא הַהֲשַׁעָה מִמִּידַת
6 הַגְּבוּרָה הִיא בִּיתֵר שֶׁאֵת, הַשְּׁפַעָה
7 לְלֹא גְבוּל.
8 וְעַל־פִּי־זֶה יֵשׁ לֹמֵר
9 פְּרוּשׁ הַפְּתוּבָה⁴ וְיֵהִי אַחֲרֵי
10 מוֹת אֲבָרְהָם וַיְבָרֶךְ
11 אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ
12 וּלְבָאֵר אֶת הַטַּעַם מְדוּעַ דְּוּוּקָא
13 בְּבִרְכָה זֹו שֶׁם אֱלֹקִים וְלֹא שֶׁם
14 הוּי', דְּבַחֲזֵי אֲבָרְהָם
15 (בְּחִינַת חֶסֶד⁸) הֵאִיר
16 בְּעוֹלָם בְּחִינַת הַחֶסֶד
17 דְּלִמְעַלָּה, וְהַבְּרָכוֹת
18 וְהַהֲשַׁעָוֹת שִׁירְדוּ לְעוֹלָם בִּימֵי
19 אֲבָרְהָם הָיוּ מִמִּידַת הַחֶסֶד
20 וְלֹא־אֲחֵרֵי מוֹת אֲבָרְהָם,
21 שְׂאָז הֵיטָה הַהֲנַהֲגָה
22 בְּעוֹלָם הַזֶּה (כּוֹלֵל הַהֲנַהֲגָה
23 דְּלִמְעַלָּה הַהֲשַׁעָה וְהַנְּתִיבָה
24 לְעוֹלָם שְׁבֵאָה מִלְּמַעְלָה, מֵאֵת
25 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא) עַל־פִּי
26 מִדְּתוֹ שֶׁל יִצְחָק, גְּבוּרָה,
27 וְכַאֲשֶׁר הַהֲשַׁעָה וְהַנְּתִיבָה
28 וְהַבְּרָכָה בָּאָה מִמִּידַת הַגְּבוּרָה
29 נִמְשָׁכוּ הַבְּרָכוֹת בְּעוֹלָם
30 מִהַגְּבוּרוֹת דְּשֵׁם אֱלֹקִים⁹
31 שֶׁהֵם בְּרָכוֹת נְעֻלוֹת יוֹתֵר
32 מִהַבְּרָכוֹת הַנִּמְשָׁכוֹת
33 מִהַחֲסָדִים בְּאִמְצָעוֹת שֶׁם
34 הוּי'.

35 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי לִכֵּן שְׁבַבְרַפְת יִצְחָק לְיַעֲקֹב כְּתִיב וַיִּתֵּן
36 לְךָ הָאֱלֹקִים, כִּי מְדוּבָר עַל נְתִיבָה וְהַשְּׁפַעָה מִמִּידַת הַגְּבוּרָה, וְהַבְּרָכָה הִיא
37 עַל יְדֵי שֶׁם אֱלֹקִים כְּדִי שֶׁהַשְּׁפַעָה תִּהְיֶה בְּרַבּוּי וּבְתַגְבּוּרַת וְעַד
38 לְהַשְּׁפַעָה וְנִתְיָנָה בְּלִי גְבוּל, כַּמְבוּאֵר לְעֵיל.

39 ג) וְהֵנָּה הַבְּרָכָה שְׁבַרְךָ יִצְחָק וַיִּתֵּן לְךָ הָאֱלֹקִים הִיא בְּרָכָה
40 נְעֻלִית יוֹתֵר מִהַבְּרָכָה דְּוַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ כְּלוּמָר,
41 אֲמַנֵּם שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת הֵן מִמִּידַת הַגְּבוּרָה וּבִשְׁתֵּיהֶן יֵשׁ נְתִיבָה וְהַשְּׁפַעָה בְּתַגְבוּרַת

42 יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר מִמִּידַת הַחֶסֶד וּבְכֹל זֹאת יֵשׁ מַעֲלָה וַיִּתְרוֹן בְּ"וַיִּתֵּן לְךָ אֱלֹקִים"
43 שֶׁבְּבִרְכַת יִצְחָק לְגַבִּי "וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק" אַחֲרֵי מוֹת אֲבָרְהָם, כִּפִּי שֶׁהוֹלֵךְ
44 וּמְבָאֵר. שְׁהֵרֵי הַבְּרָכָה שְׁנִתְבָּרַךְ יִצְחָק מֵאֱלֹקִים הֵיטָה נִמְשָׁכַת
45 לְבָנָיו שֶׁל יִצְחָק, יַעֲקֹב וְעֵשׂו, גַם אִם לֹא הָיָה יִצְחָק מְבָרְכֶם, וְהֵם
46 הָיוּ זֹכִים בְּבִרְכוֹת הַלְלוּ מִמִּילָא
47 וּכְפְרוּשׁ רַש"י עַל
48 הַפְּסוּק¹⁰ וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים
49 אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, שֶׁהַקְּדוּשׁ
50 בְּרוּךְ הוּא בִּירֵךְ אֶת יִצְחָק בְּעַצְמוֹ
51 כִּיּוֹן שְׂאֲבָרְהָם נִתְיָרָא
52 לְבָרְךָ אֶת יִצְחָק מִפְּנֵי
53 שְׂצַפָּה אֶת עֵשׂו יוֹצֵא
54 מִמְּנוֹ, וְחַשֵּׁשׁ שֶׁאִם יְבָרַךְ אֶת
55 יִצְחָק הַבְּרָכָה תַּעֲבֹר גַּם לְעֵשׂו
56 שְׂאִינוּ רְאוּי לִכְךָ, וְלִכֵּן נִמְנַע
57 אֲבָרְהָם מִלְּעֲשׂוֹת זֹאת, לִכֵּן הוּא
58 אָמַר לְעַצְמוֹ יְבֹאָה פַּעַל
59 הַבְּרָכוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
60 שְׁכָל הַבְּרָכוֹת שְׁלוֹ וַיְבָרֶךְ אֶת
61 אֲשֶׁר יֵיטֵב בְּעֵינָיו, וּבָא
62 הַקְּב"ה וַיְבָרְכוּ אֶת יִצְחָק.
63 דְּמָזָה מוּבָן, דְּכִמּוֹ שְׁבָאָם
64 הָיָה אֲבָרְהָם מְבָרֵךְ אֶת
65 יִצְחָק, הֵיטָה נִמְשָׁכַת
66 הַבְּרָכָה גַם לְעֵשׂו גַם אִם
67 לֹא הָיָה אֲבָרְהָם מְבָרְכוֹ
68 בְּמַפּוּרֵשׁ אֵלֹא הִיָּה מְבָרֵךְ אֶת
69 יִצְחָק בְּלִבָּד (שֶׁאִם לֹא כֵן לֹא הִיָּה
70 מִקּוּם לְחַשֵּׁשׁ שֶׁל אֲבָרְהָם), כְּמוֹ
71 כֵּן הוּא גַם בְּנוֹגַע
72 לְהַבְּרָכָה שְׁבַרְךָ אֱלֹקִים
73 אֶת יִצְחָק, דְּבְרָכָה זֹו
74 נִמְשָׁכָה מִעֲצָמָה לְשָׁנֵי
75 בְּנָיו, גַם לְעֵשׂו וְנִמְצָא
76 שֶׁאֲמַנֵּם זֹו בְּרָכָה נְעֻלִית כִּי הִיא מִמִּידַת הַגְּבוּרָה, כַּמְבוּאֵר לְעֵיל, וְלִכֵּן נִאֲמַר בַּה
77 שֶׁם 'אֱלֹקִים' וְלֹא שֶׁם הוּי', אֲבָל יֵשׁ בַּה חֲסָרוֹן שְׁלִמְעֵשָׁה הִיא נִשְׁפַּעַת גַּם לְמִי
78 שֶׁלֹא רְאוּי לָהּ (כַּמְבוּאֵר בְּחִסְדוֹת שׁוֹזוֹ אַחַת הַתְּכוּנוֹת שֶׁל מִידַת הַחֶסֶד, לְהַשְּׁפִיעַ
79 גַּם לְמִי שֶׁלֹא רְאוּי). וְהַבְּרָכָה שְׁבַרְךָ יִצְחָק וַיִּתֵּן לְךָ הָאֱלֹקִים מִטַּל
80 הַשָּׁמַיִם וְגו' הִיא בְּרָכָה נְעֻלִית יוֹתֵר מִהַבְּרָכָה שֶׁל "וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים
81 אֶת יִצְחָק" אַחֲרֵי מוֹת אֲבָרְהָם וְנִתְיָנָה רַק לְיַעֲקֹב וְלֹא לְעֵשׂו.
82 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי מֵהַ שְׂיַעֲקֹב הַשְּׁתַדֵּל בְּיוֹתֵר וְעֵשָׂה כְּמָה

(8) זח"ג ג, סע"ב ואילך (ברע"מ). ז"ח ר"פ תולדות (כו, ג). ובכ"מ. (9) ראה סידור שם, שההשפעה מהגבורות דיצחק היא דוקא לאחרי שנמתקות בהחסדים דאברהם. ועפ"ז י"ל לשון הכתוב את יצחק בנו – בנו של אברהם. (10) חיי שרה שם. וראה גם תנחומא באבער לך לך ה. וש"נ.

שבת פרשת תולדות, מברכים החודש כסלו, ה'תשכ"ח

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 עֲנִינִים שְׁלֹא פְדֻכּוֹ¹¹ והיפך טבעו עד כדי מסירות נפש בְּכַדֵי לְקַבֵּל
2 הַבְּרָכוֹת מֵיִצְחָק אֲבִיו, אִף שֶׁהַבְּרָכָה דְּוִיבְרָךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק
3 הֵיטָה נִמְשָׁכֶת אֵלָיו מֵעֲצָמָה, מְבַלֵּי שִׁיעֶשֶׂה דְבַר לְשֵׁם כִּךְ וְאֵם כֵּן הִיא
4 יִכּוֹל לְקַבֵּל בְּרָכוֹת בְּחַבְבוּת מִשֵּׁם אֱלֹקִים גַּם בְּלִי הַהִשְׁתַּדְּלוּת הַרְבֵּה עַד כִּדֵי
5 מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ לְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכוֹת
6 שֶׁל "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים" פִּי
7 הַבְּרָכָה וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים
8 מִטַּל הַשָּׁמַיִם וְגוֹ' הִיא
9 נֶעְלִית יוֹתֵר מֵהַבְּרָכָה
10 דְּוִיבְרָךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק
11 וַיַּעֲקֹב לֹא רָצָה לְהִסְתַּפֵּק בְּבִרְכָה
12 שֶׁל "וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק"
13 בְּלִבְדוּ. וְהוֹלֵךְ וּמְבַאֵר בְּתוֹסֶפֶת
14 בִּיאוֹר מֵהִי הַמַּעֲלָה הַמִּיּוֹחֶדֶת שֶׁל
15 "וַיִּתֵּן לָךְ אֱלֹקִים" לְגַבֵּי "וַיְבָרֶךְ
16 אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק."
17 (ד) וַיּוֹבֵן זֶה בְּהִקְדָּם
18 הַמְּבֹאֵר בְּתוֹרַה אֲוִר'¹²
19 לְרַבְנֵנוּ הַזֶּקֶן פְּרָשְׁתָּנוּ¹² פֶּרֶשֶׁת
20 תּוֹלְדוֹת וּבִכְמָה דְּרוּשִׁים¹³
21 מֵאֲמָרֵי חֲסִידוֹת, דְּזִהָ שְׂרָצָה
22 יִצְחָק לְבָרַךְ אֶת עֲשׂוֹ אִף
23 שְׂיַדַע שְׂאִין שֵׁם שָׁמַיִם
24 שְׂגוֹר בְּפִי¹⁴, וְאֵם כֵּן אֵינְנוּ
25 רְאוּי לְבִרְכוֹת, וּמִצַּד מִידֵת
26 הַגְּבוּרָה מִי שְׂאִינוּ רְאוּי לְבִרְכָה
27 וְהַשְּׁפָעָה אֵינְנוּ מְקַבְּלִים אוֹתָהּ פִּי
28 יִצְחָק רָאָה שֶׁבְּעֲשׂוֹ יֵשׁ
29 בְּהַעֲלֵם וּבְהַסְתֵּר נִצּוּצוֹת
30 דְּקִדְּשָׁה גְבוּהִים מְאֹד,
31 וְלִכֵּן רָצָה לְבָרְכוֹ, לְהַמְשִׁיף עָלָיו וּלְגַלוֹת בּוֹ אֲוִר אֱלֹקֵי עֲלִיּוֹן
32 מִדְּרוּגָה עֲלִיוֹנָה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה יִתְבָּרְרוּ הַנִּצּוּצוֹת שֶׁבּוֹ עַל יְדֵי שֶׁהוֹטֵב
33 שֶׁבָּהֶם יִפְרֹד וַיּוֹבְדֵל מֵהֶרַע שֶׁבּוֹ הֵם נִמְצָאִים וְנִעְלָמִים וַיַּעֲלֵה לְקִדּוּשָׁה
34 הַעֲלִיוֹנָה. אֲלָא, שֶׁבָּאֵם הָיָה נִמְשָׁף אֲוִר זֶה עַל עֲשׂוֹ וּמִתְגַּלָּה
35 עָלָיו יִשִּׁירוֹת (שְׁלֹא עַל־יְדֵי יַעֲקֹב) הַבִּירוֹר' הַמִּיּוֹחֵל לֹא הִיא נִפְעַל
36 אֲלָא הֵיטָה הַתּוֹצֵאָה מֵהַתְּגַלּוֹת בְּאֶחָד מִשְׁנֵי פָּנִים, אִם שֶׁהָיָה נִבְלָע
37 בּוֹ הֵינְנוּ שֶׁהָאֲוִר הָאֱלֹקִי הַעֲלִיּוֹן הִיא 'נִבְלָע' וְנִעְלָם וְנִסְתָּר בְּעֵשׂוֹ כְּמוֹ

38 נִיצוּצוֹת הַקִּדּוּשָׁה עֲצָמָם וְלֹא הִיא מַעֲלָה אוֹתָם אִם שֶׁהֵיטָה מִתְבַּטְּלָת
39 מִצִּיאוֹתוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ לְחַלּוּטִין בְּגַלְלֵי תוֹקֵף וְעוֹצֵמַת הָאֲוִר וְהַגִּילוּי, וְגַם אִם
40 נִיצוּצוֹת הַקִּדּוּשָׁה לֹא הָיוּ מִתְבַּרְרִים וּמִתְעַלִּים. וּבְכַדֵי שֶׁהֵיטָה הַבִּירוֹר
41 דְּעֲשׂוֹ כִּךְ שֶׁמִּצַּד אֶחָד עֲשׂוֹ יִישָׂאֵר בְּמִצִּיאוֹתוֹ וּמִצַּד שְׁנֵי נִיצוּצוֹת הַקִּדּוּשָׁה
42 שֶׁבּוֹ יַעֲלֹו וַיִּתְבָּרְרוּ הוּא עַל־
43 יְדֵי יַעֲקֹב דְּוִקָּא. וְלִכֵּן
44 סָבֵב הַקְּב"ה אֶת הַדְּבָרִים
45 וְאֶת הָאִירוּעִים כִּךְ שֶׁיִּצְחָק
46 יְבָרַךְ אֶת יַעֲקֹב, וְלֹא יְבָרַךְ
47 אֶת עֲשׂוֹ יִשִּׁירוֹת וְהַמְשָׁכֶת
48 אֲוִרוֹת הַעֲלִיוֹנִים הָאוֹרוֹת
49 הָאֱלֹקִיִּים בְּדְרוּגָה הַעֲלִיוֹנָה
50 (הַנְּרִמְזִים בְּפִסּוּק טַל
51 הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵי הָאָרֶץ
52 הַיֵּינוּ הַטּוֹב, הַמַּעֲלָה וְהַמְשׁוּבָח)
53 תְּהִיָּה לְיַעֲקֹב, שֶׁבְּגַלְלֵי
54 מַעֲלָתוֹ וּדְרַגְתּוֹ הַרוּחָנִית הַגְּבוּהָה
55 יֵשׁ לוֹ אֶת הַכּוֹחַ וְאֶת הַיְכּוּלָת
56 לְקַבֵּל, לְקַלוּט וְלִהְכִיל אֶת
57 הָאוֹרוֹת הַעֲלִיוֹנִים בְּתוֹכּוֹ מְבַלֵּי
58 שֶׁמִּצִּיאוֹתוֹ תִּתְבַּטֵּל שְׁעַל־יְדֵי־
59 זֶה בְּכּוֹחַ הָאוֹרוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת
60 הַנִּעְלוֹת יְבָרַךְ אֶת הַנִּצּוּצוֹת
61 הַקִּדּוּשִׁים שֶׁבְּעֲשׂוֹ וְעֲשׂוֹ עֲצָמוֹ
62 לֹא מְסוּגֵל לְבָרַךְ וְלִהְעֵלוֹת
63 אוֹתָם.
64 (ה) וְלִהְבִּין מֵהִי הַבְּחִינָה
65 דְּאוֹרוֹת הַעֲלִיוֹנִים שְׁעַל־
66 יְדָם מִתְבָּרְרִים הַנִּצּוּצוֹת
67 הַקִּדּוּשִׁים שִׁירְדוּ וְנִפְלוּ לְמַטָּה
68 וְנִסְתָּרִים וְנִעְלָמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה כִּךְ שִׁיעֲלוּ לְשׁוֹרֶשׁ וּמְקוֹרָם, יוֹבֵן זֶה
69 מֵהַמְּבֹאֵר בְּתוֹרַה אֲוִר' שֵׁם פֶּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת וּבְדְרוּשִׁים מֵאֲמָרֵי
70 הַחֲסִידוֹת הַנִּי"ל¹⁵, שֶׁהִקְלָפוֹת כּוֹחוֹת הַסְטֵרָא אַחֲרָא, הַצַּד הָאֲחֵר הַנוֹגֵד
71 לְצַד הַקִּדּוּשָׁה, הַמְכַסִּים וְנִעְלָמִים עַל הַקִּדּוּשָׁה כְּמוֹ קְלִיפָה שֶׁמְכַסֶּה אֶת הַפִּרְי, וְנִקְרָאִים
72 'קְלִיפּוֹת' הֵם בְּמִסְפָּר י"א. דְּבִקְדוּשָׁה הוּא מְסַפֵּר עֲשָׂר,
73 וְהַמְסַפֵּר עֲשָׂר הוּא מְדוּיָק, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, כְּכָתוּב בְּסִפְר 'צִירָה' עֲשָׂר
74 וְלֹא תִשַׁע, עֲשָׂר וְלֹא אֶחָד עֲשָׂר¹⁶, מֵהַשְּׂאִי־פֶן בְּסִטְרָא־

11) היפך הטבע דיעקב איש תם (פרשתנו כה, כז). וראה סה"מ ה'תש"ג ע' 186, דעשיית עניני מרמה ע"י יעקב איש תם, הוא "מס"נ ממש", ואעפ"כ עשה זה בכדי לקבל הברכות. (12) ד"ה ראה ריח בני (כ, ב ואילך). וראה הגהות הצ"צ על המאמר – באוה"ת פרשתנו קמד, א ואילך. שם קנו, א ואילך. (13) ד"ה ויתן לך תרנ"ד. תרפ"ד. ה'תש"ב. ועוד. (14) פרש"י פרשתנו כז, כא. בב"ר פרשתנו (פס"ה, יט): "שאיין עשו מזכיר שמו של הקב"ה". ולכאורה צ"ל שכ"ה גם הכוונה בפירוש רש"י שם. כי באם נאמר שכוונת רש"י היא רק "שאיין ש"ש שגור בפיו" (אבל לפעמים הוא מזכירו) – זה שאמר (פעם אחת) "כי הקרה ה' אלקיך" (פרשתנו שם, כ) לא הי' מטיל ספק אצל יצחק אם זה עשו. ולהעיר שבד"ה ויתן לך תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' סה) מביא מפירש"י "דאיין עשו מזכיר שם שמים". (15) וראה גם ד"ה בסוכות תשבו ה'תשמ"א ס"ג ובהנסמן שם (לעיל ח"א ע' קסה ואילך). (16) ספר יצירה פ"א

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אַחְרָא יֵשׁ י"א פְּתָרִין דְּמִסְאָבוּתָא¹⁷ כְּתָרִים שֶׁל טוּמְאָה. וְזֶהוּ גַם
 2 שְׁבִקְטָרְתַּת שִׁמְקָטִירִים עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיָו י"א סְמָמָנִים,
 3 בְּכַדֵּי לְבָרֵר וְלַהֲעֹלֹת אֶת הַי"א פְּתָרִין דְּמִסְאָבוּתָא.
 4 וְזֶה הַטַּעַם לִכְךָ שֶׁהִסְטָרָא-אַחְרָא הִיא בְּמִסְפָּר י"א, הוּא, פִּי
 5 מוֹנִים סוּפְרִים בְּנִפְרָד מִלְּבַד
 6 עֶשֶׂר הַבְּחִינֹת עֲצֻמָּן (הַמִּקְבִּילוֹת) 1
 7 וּמִנְגֻדוֹת לַעֲשֵׂר הַסְּפִירוֹת 2
 8 שְׁבִקְדוּשָׁה) גַּם אֶת הַחַיּוֹת 3
 9 שְׁמַחְיָה אוֹתָם. דְּבִקְדוּשָׁה 4
 10 הַחַיּוֹת שֶׁל הָעֵשֶׂר 5
 11 סְפִירוֹת [וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה 6
 12 בְּרוּמָה לַעֲשֵׂר הַסְּפִירוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת 7
 13 כָּל עֲנִין שְׁבִקְדוּשָׁה, שְׁפָל 8
 14 עֲנִין הוּא בְּמִסְפָּר 9
 15 עֶשְׂרִים¹⁸] נִמְשָׁף וְנִקְלַט וְחוֹרֵר 10
 16 בְּפִנְיֵימִיתָם וּמִתְאַחַד 11
 17 עִמָּהֶם לְהִיט מְצִיאוֹת אַחַת, 12
 18 וְלִכֵּן אֵינּוּ נִמְנָה בְּפִנְי 13
 19 עֲצֻמוֹ. מַה-שְּׂאִין-כֵּן 14
 20 בְּסִטְרָא-אַחְרָא, הַחַיּוֹת 15
 21 שְׁמַחְיָה אוֹתָם מְבָדֵל 16
 22 וּנְפִרָד מֵהֶם וְאֵינּוּ חוֹדֵר בֵּהֶם 17
 23 בְּפִנְיֵימִיתָם [דָּאִם הָיָה נִמְשָׁף 18
 24 בְּתוֹכָם בְּפִנְיֵימִיתָם הָיָה 19
 25 מְבָלַע בָּהֶם וְנִעְלַם בְּתוֹכָם 20
 26 וְלֹא הָיָה בְּחִינַת חַיּוֹת שֶׁל 21
 27 קְדוּשָׁה, עַל דֶּרֶךְ הָאִמּוּר לַעֲלִיל 22
 28 שֶׁעָשׂוּ לֹא הָיָה כְּלִי לְקַלוֹט אֶת 23
 29 אוֹר הַקְּדוּשָׁה בְּצוּרָה יִשְׂרָיָה וְאִם 24
 30 הָאוֹר הָיָה מְאִיר עֲלָיו הָיָה 'נִבְלָע' 25
 31 [בֵּן]. וְלִכֵּן הוּא הָאוֹר וְהַחַיּוֹת 26
 32 שֶׁבְּכוּחָה הֵם קִיּוּמִים נִחְשָׁב 27
 33 בְּפִנְי עֲצֻמוֹ כֵּךְ שֶׁבְּנוֹסֵף לַעֲשֵׂר הַבְּחִינֹת יֵשׁ בְּחִינָה נוֹסֵפֶת, כִּי בְּעוֹד 28
 34 שְׁבִקְדוּשָׁה הַחַיּוֹת שֶׁבְּעֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת, וְכֵן בְּכָל עֲנִין, מִתְאַחֵד עִם הַסְּפִירוֹת 29
 35 וְלִכֵּן אֵינָה נִמְנֵית כְּדָבָר נוֹסֵף, הָרִי בְּקַלִּיפוֹת הַמִּנְגְּדִים לַחַיּוֹת הָאֱלוּקִית שֶׁמְהוּוּה 30
 36 אוֹתָם, הַחַיּוֹת נִמְנֵית כְּדָבָר בְּפִנְי עֲצֻמוֹ וְלִכֵּן מִסְפָּרָם שֶׁל 'כְּתָרֵי הַטוּמְאָה' הוּא 31
 37 אַחַד עֶשֶׂר וְלֹא עֶשְׂרֵה.

41 הָאֱלוּקִים". וּמְזָה מוּכְוֵן, דְּזֶה שְׁבִ'לְעַמְתָּ-זֶה' בְּצַד הַקְּלִיפוֹת יֵשׁ
 42 בְּחִינָה הַי"א שְׁמַבְדֵּלַת מִהָעֵשֶׂר, יֵשׁ גַּם בְּקְדוּשָׁה לְעַמְתָּ-זֶה,
 43 דְּרוּגָה מִקְבִּילָה לַעֲנִין הַי"א שְׁבִקְלִיפוֹת שְׁיִשְׁנָה מְדַרְגָּה בְּקְדוּשָׁה
 44 שְׁלִמְעָלָה מִהָעֵשֶׂר סְפִירוֹת וּמְבָדֵלַת מֵהֶם. [אֲלֵא שְׁבִקְדוּשָׁה,
 45 בְּחִינָה זֹו אֵינָה הַחַיּוֹת
 46 שֶׁל הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת כְּמוֹ
 47 שְׁבִקְלִיפָה הַבְּחִינָה הַי"א הִיא
 48 הַחַיּוֹת שֶׁלָּהֶם [דְּהַחַיּוֹת שֶׁל
 49 הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁבְּצַד
 50 הַקְּדוּשָׁה מִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹכָם
 51 וּמִתְאַחַד עִמָּהֶם כְּנ"ל
 52 וְלִכֵּן הִיא חֵלֶק מִהַסְּפִירוֹת עֲצֻמָּן
 53 וְלֹא דָבָר בְּפִנְי עֲצֻמוֹ. וּבְחִינַת
 54 הַמְּקִיף שְׁלִמְעָלָה
 55 מִהָעֵשֶׂר סְפִירוֹת וְלֹא חוֹדֵר
 56 בֵּהֶם בְּפִנְיֵימִיתָם וְלֹא מִתְאַחֵד עִם
 57 הַסְּפִירוֹת עֲצֻמָּן הוּא עֲנִין
 58 לְעֲצֻמוֹ¹⁹ שֶׁלִּמְעָלָה מִהַסְּפִירוֹת
 59 וְאֵין מְקוּם לְמִנּוּתוֹ יַחַד אִתָּם]
 60 וְלִכֵּן אֵינָה נִמְנֵית עִמָּהֶם
 61 בִּיחַד אֲלֵא כְּבַחֲנֵיה הַי"א, וְהִיא
 62 בְּחִינַת אֲנָתָּ הוּא חַד וְלֹא
 63 בְּחִשְׁבֹן²⁰, כְּלִשׁוֹן הַתְּקוּנִי
 64 זוֹהַר' בִּפְתַח אֱלִיהֶו' – אֵתָה אַחַד
 65 וְלֹא בְּחִשְׁבוֹן וְהֵינּוּ אוֹר אֵין סוּף
 66 שֶׁלֹּא נִמְנָה בְּחִשְׁבוֹן הָעֵשֶׂר
 67 סְפִירוֹת כִּי הוּא אוֹר נִעְלָה בְּיֹתֵר
 68 שְׂאֵינוֹ 'מִתְלַבֵּשׁ' בְּסְפִירוֹת
 69 בְּפִנְיֵימִיתָם וְאֵינוֹ מִתְאַחַד אִתָּם
 70 מַה-שְּׂאִין-כֵּן בְּסִטְרָא-
 71 אַחְרָא, שְׁבִחֵינַת הַמְּקִיף
 72 הוּא הַחַיּוֹת שְׁלָהֶם, כִּי
 73 אוֹפֵן הַחַיּוֹת שֶׁלָּהֶם הוּא כֵּךְ שֶׁהַחַיּוֹת לֹא חוֹדֵרֶת בְּפִנְיֵימִיתָם אֲלֵא נִשְׂאֵרֶת כִּימְקִיף'
 74 מִלְּמַלְעָלָה צָרִיף לְכָלֵל גַּם אֶת הַמְּקִיף בְּמִסְפָּרָם וְלִמְנוּת גַּם אוֹתוֹ
 75 כְּאִשֶּׁר מוֹנִים אוֹתָם (כִּי בְּלִי הַמְּקִיף אֵין לָהֶם חַיּוֹת²¹ וּמְצִיאוֹת כָּלֵל),
 76 וְלִכֵּן הֵם הַקְּלִיפוֹת בְּמִסְפָּר י"א].
 77 וְעַל-פִּי-זֶה עַל פִּי הַמְּבֹאֵר לַעֲלִיל שֶׁמְצַד אַחַד יֵשׁ הַקְּבִלָּה בֵּין עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת
 78 הַקְּדוּשׁוֹת לְסִטְרָא אַחְרָא גַּם בְּעֲנִין הַמְּסַפֵּר י"א שֶׁגַּם בְּקְדוּשָׁה יֵשׁ בְּחִינָה נוֹסֵפֶת
 79 עַל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת עֲצֻמָּן ("אֵנַת הוּא חַד וְלֹא בְּחוּשְׁבוֹן") וּמְצַד שְׁנֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם
 80 הַבְּדֵל גְּדוֹל שְׁבִקְדוּשָׁה הַבְּחִינָה הַי"א הִיא עֲנִין אַחַר וְנִעְלָה מִהַסְּפִירוֹת עֲצֻמָּן

מ"ד. וראה זח"ב קפז, ב. פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ו. 17) ראה ע"ח שער יא (שער המלכים) פ"י. פע"ח שער ו (שער הקדישים) פ"ד. וראה (נוסף לתו"א ואוה"ת שם) בהנסמן בד"ה בסוכות תשבו הנ"ל הערה 48. 18) פרדס שער ב (שער טעם האצילות). 19) ראה ד"ה ויתן לך תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' סח). 20) תקו"ז בהקדמה ("פתח אליהו") יז, א. 21) ראה ד"ה ויתן לך הנ"ל (סה"מ שם ע' סז).

שבת פרשת תולדות, מברכים החודש כסלו, ה'תשכ"ח

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ובקליפות העניין הי"א הוא חיות הספירות מוכן, שְהַבְרֹר דִּי"א כְּתָרִין
 2 דְּמִסְאָבוּתָא והעלאתם לקדושה הוא עַל-יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת והתגלות
 3 הַמְּקִיף שבצד הקדושה שְׁלֹמְעֵלָה מַעֲשֵׂר סְפִירוֹת העליונות עצמן,
 4 שְׁאִינוּ נִמְנָה עִמָּהֶם במניין ומספר שלהם (בְּחִינַת עֲתִיק²² בחינת
 5 'עתיק יומין', שנעתק ונבדל
 6 מ'יום וגילוי' שהיא בחינה ב'כתר
 7 עליון' שלמעלה מעשר
 8 הספירות), דְּגַמַּת בְּחִינָה
 9 הי"א שְׁבִסְטְרָא-אַחְרָא
 10 שְׁהִיא מְבַדֵּל מֵהֶם
 11 כְּנ"ל.
 12 וְזֶהוּ וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים
 13 מִטַּל הַשָּׁמַיִם, דְּעֲנִנָן
 14 הָרֵאשׁוֹן שְׁבִכְרַפְתָּ יִצְחָק
 15 ליעקב הוא טל, טְלָא
 16 דְּעֲתִיקָא²³, היינו התגלות
 17 מאור אין סוף שבבחינת 'עתיק'
 18 פִּי בְּכַדֵּי לְבָרֵר וְלִהְיוֹת אֵת
 19 הַנְּצִיחוֹת שְׁבַעֲשׂוּ הֵינּוּ
 20 נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה שִׁירְדוּ
 21 לקליפות וסטרָא אחרא הוא
 22 עַל-יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת בְּחִינַת
 23 עֲתִיק, שלמעלה מהספירות
 24 כְּנ"ל.
 25 (ו) וְהִנֵּה בְּכַדֵּי שְׁתַּהֲיָה
 26 הַמְּשַׁכֵּת עֲתִיק לְמַטָּה
 27 להאיר באור אלוקי אפילו
 28 בקליפות וסטרָא אחרא ועד
 29 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה בְּרוּר
 30 הַנְּצִיחוֹת שְׁבִסְטְרָא-
 31 אַחְרָא, הוא דְּוָקָא עַל-
 32 יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת והתגלות
 33 עֲצָמוֹת אור-אֵין-סוּף אורו
 34 של הקדוש ברוך הוא בעצמו
 35 שְׁלֹמְעֵלָה גַם מַעֲתִיק. דְּעֲתִיק מִצַּד עֲצָמוֹ, מְכִינָן שְׁעֲנִינוּ הוּא
 36 שְׁהוּא נְעַתְקָ וּמְבַדֵּל מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת הֵינּוּ הַסֹּדֵר הַרְגִּיל וְהַהֲרֹגְתִי שֶׁל
 37 התגלות וירידת האור האלוקי מדרגה לדרגה, כך שכל דרגה אחזרה בזה
 38 שמעליה כמו חוליות וטבעות של שלשלת (עֲתִיק מְלִשׁוֹן נְעַתְקָ²⁴
 39 ונבדל), אֵי-אֶפְשָׁר שְׁיִמְשָׁף לְמַטָּה, שהרי נבדל ונעתק מהתגלות
 40 וירידה למטה ובכְּדֵי שְׁיִמְשָׁף לְמַטָּה הוּא דְּוָקָא עַל-יְדֵי עֲצָמוֹת
 41 אור-אֵין-סוּף שְׁאִינוּ מְגַדֵּר בְּשׂוּם גְּדָר ה'עצמות' נעלה באין ערוך

42 גם מ'עתיק' אבל בכוח ה'עצמות' יכולה להיות התגלות והמשכה של 'עתיק'
 43 כי בעוד ש'עתיק' מוגדר כבחינה שלא יורדת ומתגלה למטה הרי ל'עצמות'
 44 אין שום גדרים ואינו מוגדר לא בגדר ההתגלות ולא בגדר אי ההתגלות ומצידו
 45 ובכוחו יכולה להיות גם התגלות של בחינת 'עתיק' שבוֹרֵךְ כֻּלָּ מוֹגֵדֵרְתָּ בְּאֵי
 46 ההתגלות.
 47 וְעַל-פִּי-זֶה יוֹכֵן הָעֲלוּי
 48 וְהַחֲדוּשׁ דְּבִרְכַּת יִצְחָק
 49 וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים גּוֹ' עַל
 50 וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק,
 51 כִּי אִף שִׁישׁ בְּהֶם צַד-שווה ששתי
 52 הברכות הן משם אלוקים, מידת
 53 הגבורה, והן ברכות בתגבורת
 54 וכריבוי, בכל זאת יש בברכת
 55 יצחק חידוש ויתרון מיוחד פִּי
 56 הַבְּרָכָה וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים
 57 הִיא בְּרַכָּה ליעקב שיושפע בו
 58 גילוי אלוקות באופן כזה ובמידה
 59 כזו שְׁתַּהֲיָה הַהֲמִשְׁכָּה
 60 לְמַטָּה לְבָרֵר אֶת
 61 הַנְּצִיחוֹת שְׁבַעֲשׂוּ,
 62 וְהַמְּשַׁכָּה זֶה הִיא מְבַחֵינַת
 63 'עתיק' והכוח לפעול את
 64 ההתגלות שלה למטה ולברר את
 65 נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה שְׁבִקְלִיפוֹת
 66 וְלִהְיוֹת אֹתָם לְמַעַל הוּא
 67 מַעֲצָמוֹת אור-אֵין-סוּף,
 68 כְּנ"ל.
 69 וְזֶהוּ וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים
 70 (הָאֱלֹקִים בְּה' הִדְיָעָה),
 71 שגם זה חידוש ושינוי בברכה זו
 72 לגבי 'ויברך אלוקים את יצחק'
 73 שם נאמר "אלוקים" ללא ה"א
 74 הידיעה כי כאן הכוונה בְּחִינַת
 75 הָעֲלָם הַעֲצָמִי דְּאֵין-סוּף,
 76 אותה בחינה באין סוף שהיא בעצם נעלמת ולא שייכת לגילוי שְׁמִשָּׁם הוּא
 77 כֹּחַ הַבְּרוּרִים²⁵.
 78 וְזֶהוּ²⁶ מָה דְּאִיתָא מוּבָא בְּמִדְרָשׁ²⁷ מִטַּל הַשָּׁמַיִם זֶה מְקַרָּא,
 79 וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ זֶה מִשְׁנָה, דְּגָן זֶה תְּלָמוּד וְכוּ', היינו שהברכה
 80 "ויתן לך" היא ברכה ליעקב שיוזכה לקבל את התורה על כל חלקיה
 81 דְּלְכָאוּרָה אֵינוּ מוֹכֵן, מהו תוכן הברכה הֲרִי גַם לוֹלֵי בְּרַכַּת יִצְחָק
 82 הִיְתָה הַתּוֹרָה נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל, שְׁהֲרִי פּוֹנֵת הַבְּרִיאָה מִלְּכַתְחִילָה

(22) ראה ד"ה הנ"ל שם ע' סח אופן הב'. (23) זהו פרשתנו קמג, ב. תו"א פרשתנו שם (כ, ג). (24) תו"א מג"א צח, רע"ג. ובכ"מ.
 (25) סד"ה ויתן לך תרס"ו (המשך תרס"ו ס"ע צג). (26) בהבא לקמן (עד סוף הסעיף) – ראה ד"ה ויתן לך תרס"ו. וראה גם ד"ה
 ויאמר לו יהונתן ה'תשל"א (לקמן ע' שמג ואילך). (27) ב"ר פרשתנו פס"ו, ג.

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הִיְתָה בְּשִׁבִיל שְׂיִשְׂרָאֵל יִקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וַתֵּנְאֵי הַתְּנָה 1
2 הַקֶּבֶ"ה עִם מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית כּו' שֶׁהָעוֹלָם יִהְיֶה קִיָּים דּוּקָא אִם 2
3 יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה כּו'²⁸, וּמָהוּ שְׂבָרְכוּ בַּתּוֹרָה כְּלוּמָר, 3
4 מָהִי הַבְּרִכָּה בְּדַבֵּר שֶׁהִיא מְגִיעַ לְבַנְי יִשְׂרָאֵל גַּם לְלֹא הַבְּרִכָּה. 4

5 וַיְדוּעַ הַבְּאוּר בְּזָה, 5
6 דְּבִרְכַת יִצְחָק הִיְתָה עַל 6
7 עֲנִין הַיְגִיעָה בַּתּוֹרָה 7
8 שְׁעַל-יְדֵי-זָה בְּכּוּחַ הַיְגִיעָה 8
9 וְהָעֵמֶל בַּתּוֹרָה מְגִיעִים בְּנֵי 9
10 יִשְׂרָאֵל הַלּוּמְדִים אֶת הַתּוֹרָה 10
11 בִּיגִיעָה לְמַעַל מִבְּחִינַת 11
12 הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהִיא מִצַּד 12
13 עֲצָמָה הֵינּוּ לְדִרְגוֹת וּבְחִינּוֹת 13
14 בְּאֻלּוּקוֹת שְׁלֵמַעֲלָה מִהַדְּרָגוֹת 14
15 וְהַבְּחִינּוֹת שֶׁהֵן שׁוֹרֵשׁ וּמְקוּר 15
16 הַתּוֹרָה. דְּהַתּוֹרָה מִצַּד 16
17 עֲצָמָה הִיא חֻכְמָתוֹ שֶׁל 17
18 הַקֶּבֶ"ה, וְלַמַּעַלָּה יוֹתֵר - 18
19 חֻכְמָה סְתִימָאָה, חֻכְמָה 19
20 'סְתוּמָה' וְנִעְלַמַת שְׁלֵמַעֲלָה 20
21 מִגִּלּוּי וְעַל-יְדֵי הַיְגִיעָה 21
22 בַּתּוֹרָה, יְגִיעָה בְּדֶרֶךְ אֹר 22
23 חוֹזֵר, מְבוֹאֵר בְּקַבְלָה וּחְסִידוֹת 23
24 שֶׁהָאֹר הָאֻלּוּקִי הָעֲלִיּוֹן בָּא 24
25 וּפּוֹעֵל בְּעוֹלָם בְּשֵׁנֵי אֹפְנִים: 'אֹר' 25
26 יִשְׂר' הַבָּא מִלְּמַעֲלָה לְמִטָּה 26
27 בְּצוּרָה הַדְּרָגָתִית, וְאוֹר חוֹזֵר' 27
28 שְׂבָא מִלְּמַטָּה, מִתּוֹךְ הָעוֹלָמוֹת 28
29 וְהַנְּבִרָאִים, וְעוֹלָה לְמַעֲלָה (לְאַחַר 29
30 שֶׁהוֹדוּת לְעַבּוֹדַת הָאָדָם הֵם 30
31 הַתְּעַלּוּ וְאִינֵם מִסְתִּירִים כָּל כֵּךְ עַל 31
32 הָאוֹר הָאֻלּוּקִי) וּבְעוֹד שְׂבָאוֹר 32
33 יִשְׂר' יֵשׁ מַעֲלָה כִּי הוּא בָּא 33
34 מִמְּקוֹר עֲלִיּוֹן יוֹתֵר, בְּאוֹר חוֹזֵר' 34

35 יֵשׁ מַעֲלָה בְּכֵךְ שֶׁהוּא בָּא מִתּוֹךְ הָעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים הַתַּחְתּוֹנִים וְיֵשׁ בּוֹ עוֹצְמָה 35
36 גְּדוּלָה יוֹתֵר (כְּמִשַׁל דְּמוּת הַמִּשְׁתַּקֶּפֶת מִמְרָאָה אוֹ דְּבַר הַנִּתְקַל בְּקִיר וְחוֹזֵר 36
37 בְּעוֹצְמָה) וּבְעִנְיָנוּ - כֹּאֲשֶׁר לִימוּד הַתּוֹרָה הוּא בִּיגִיעָה מוֹדֶגֶשֶׁת יוֹתֵר עַבּוֹדַת 37
38 הָאָדָם עֲצוּמוֹ, וְהוֹדוֹת לְאוֹר חוֹזֵר' שְׁמִלְּמִטָּה מְגִיעִים לְהָעֵלֶם הָעֲצָמִי 38
39 (דְּתּוֹרָה), עִנְיָנִי הַתּוֹרָה שְׁבַעֲצָמָם הֵם נִעְלָמִים וְכִלְשׁוֹן הַכְּתוּב עֵינִן ²⁹ לֹא 39
40 רָאִתָּה אֱלֹקִים זוֹלָתְךָ עִנְיָנִי אֻלּוּקוֹת שֶׁלֹּא נִיתְּנוּ לְהַתְּגַלּוֹת לְשׁוֹם 'עֵין' זוֹלָת 40
41 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֲצוּמוֹ.

ז) וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, דְּמִכְפִּיּוֹן שְׂבִסְטְרָא-אַחְרָא הוּא בְּמִסְפָּר י"א, 1
2 הֵינּוּ שְׁגָם הַמְּקִיף נִכְלָל בְּהַמְּסָפֵר, לְפִי שֶׁהוּא הַחִיּוֹת 2
3 שְׂמַחִיָּה אוֹתָם כְּנ"ל, כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל בְּהַרְחֵבָה לְכֵן, עַל-יְדֵי בְּרוּר 3
4 הִיא כְּתִיב דְּמִסְאָבוּתָא, וְהֵעֲלַתָּם לְקְדוּשָׁה עַל-דֶּרֶךְ-זָה 4
5 גַּם בְּקִדְשָׁה, שְׁגָם בְּחִינַת 5
6 עֵתִיק (שֶׁהִיא לֹא בְּחֻשְׁבֵּן 6
7 הַסְּפִירוֹת) שְׂאִינָה מְאִירָה 7
8 בְּסְפִירוֹת בְּפִנְיּוֹת וְאִינָה 8
9 מִתְּאַחַדְתָּ אִתָּם וְלִכֵּן אִינָה נִמְנִיַת 9
10 עִימָהֶם, הִרִי לְאַחַר שֶׁהִיא כֵּן 10
11 יוֹרֵדַת וְנִמְשַׁכְתָּ לְמִטָּה לְבִר 11
12 וְלֵהֲעֵלּוֹת אֶת הַיְנִיּוֹצוֹת 12
13 שְׁבִקְלִיפּוֹת הִרִי בְּסוּפּוֹ שֶׁל דְּבַר 13
14 גַּם הִיא, בְּחִינַת 'עֵתִיק' נִמְשַׁכְתָּ 14
15 בְּהַעֲשֹׂר סְפִירוֹת 15
16 בְּפִנְיּוֹתָם³⁰. 16
17 וְעֲנִין זָה הַמִּשְׁכַּת הַעֵתִיק' 17
18 בְּפִנְיּוֹת הַסְּפִירוֹת הוּא 18
19 חֲדוּשׁ גְּדוֹל יוֹתֵר 19
20 מִהַמְּשַׁכָּה דְּעֵתִיק לְבִר 20
21 בְּרוּרִים (שֶׁהַמְּשַׁכָּה 21
22 לְמִטָּה הִיא רַק נְתִיבַת 22
23 כַּח). וּמִזָּה מוּבָן, שְׂבַעֲעִינִן 23
24 זָה (הַמְּשַׁךְ עֵתִיק בְּהַעֲשֹׂר 24
25 סְפִירוֹת בְּפִנְיּוֹתָם, 25
26 שְׂנַעֲשֵׂה עַל-יְדֵי עַבּוֹדַת 26
27 הַבְּרוּרִים) מִתְּגַלָּה גַּם 27
28 עֲצוּמוֹתוֹ יְתִבְרַךְ (שְׂאִינּוֹ 28
29 מְגִדֵּר בְּשׁוֹם גְּדֵר וְלִכֵּן 29
30 בְּכּוּחוֹ וְיִכּוּלְתּוֹ לְהַתְּגַלּוֹת גַּם 30
31 בְּדִרְגוֹת נִמּוּכּוֹת לְמִטָּה) עוֹד 31
32 יוֹתֵר³¹ מֵאֲשֶׁר הַתְּגַלּוֹת שֶׁלוֹ 32
33 כְּדִי לְבִר אֶת הַבְּרוּרִים. 33
34 וְזָהוּ וְיִתֵּן לְךָ, שְׂנֵאֲמַר 34

בְּתוֹסַפַּת וְא"ו וּפִירוּשׁוֹ יִתֵּן וְיַחְזֹר וְיִתֵּן³², דְּנִתְּינָה הָרֵאשׁוֹנָה "וְיִתֵּן" 35
36 הִיא הַמְּשַׁכַּת הָעֵלֶם הָעֲצָמִי (וְיִתֵּן לְךָ הָאֱלֹקִים גִּלּוּי מִשֵּׁם 35
37 אֻלּוּקִים, מִידַת הַגְּבוּרָה שְׁבַעֲצָמָם עִנְיָנָה הוּא לְהַעֲלִים) בְּכִדֵי לְבִר 36
37 בְּרוּרִים, וְזָה שְׂיַחְזֹר וְיִתֵּן, הַנִּתְּינָה הַשְּׁנִיָּה, הוּא הַמְּשַׁכַּת וְגִלּוּי 37
38 הָעֲצָמִי שְׂנַעֲשֵׂה עַל-יְדֵי עַבּוֹדַת הַבְּרוּרִים וְאַחֲרֶיהָ וְכִתּוּבָה מִמֶּנָּה, 38
39 וְהִיא הַתְּגַלּוֹת וְהַמִּשְׁכָּה נִעֲלִית עוֹד יוֹתֵר מִהַנִּתְּינָה הָרֵאשׁוֹנָה לְצוּרֵךְ עַבּוֹדַת 39
40 הַבְּרוּרִים.

(28 שבת פח, א. 29) ישעי' סד, ג. (30) ראה עד"ז ד"ה ויתן לך תרנ"ד (סה"מ שם ע' סח). (31) להעיר מהמשך תרס"ו שם (ס"ע צג), "ויתן לך האלקים (העלם העצמי) שיהי' בכחו לברר ביורורים, וע"י הביורורים יהי' גילוי בחי' העלם העצמי". (32) פרש"י עה"פ, מב"ר פרשתנו פס"ו, ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 ועל-ידי ויתן לך האלקים, המשכת העלם העצמי בשני
 2 אופנים הנ"ל (יתן ההתגלות כדי לברר ביוריים ויחזור ויתן
 3 ההתגלות שבאה כתוצאה מזה), נמשך גם מטל השמים ומשמני
 4 הארץ וגו', לפי פירוש המדרש שהכוונה לתורה מקרא משנה וכו',
 5 (זה המענה לשאלה מה
 6 החידוש בברכה על התורה
 7 שבני ישראל היו צריכים לקבל
 8 ממילא – שהכוונה לכך
 9 שבתורה יומשך ויתגלה מ'העלם
 10 העצמי' שכמבואר לעיל נמשך
 11 דווקא על ידי היגיעה ולא
 12 בתורה מצד עצמה) וגם
 13 מטל השמים כפשוטו, 7
 1 ועל-ידי ויתן לך האלקים, המשכת העלם העצמי
 2 בשני אופנים הנ"ל (יתן ויחזור ויתן), נמשך
 3 גם מטל השמים ומשמני הארץ וגו', מקרא משנה וכו',
 4 וגם מטל השמים כפשוטו, דטל לא מיעצר³³ (ובפרט
 5 ש'מלכתחלה אין סלקא-דעתך לעכב חס-ושלום), וכן
 6 משמני הארץ ורוב דגן ותירוש כפשוטם, ובתכלית
 7 ההרחבה, ועד לבנין בית המקדש השלישי, יעקב
 8 שקראו בית³⁴, ומשם אורה יוצאת לכל העולם כלו³⁵,
 9 שעושים את כל העולם דירה לו יתברך.

(33 תענית ג, א. 34 שבת קיח, א. פסחים פח, א. 35) ראה ירושלמי ברכות פ"ד סוף ה"ה. ויק"ר פל"א, ז. וראה מנחות פו, ב ובפרש"י שם.

ביאורי תהלים

נקודות משיחות קודש – מזמור קיא – מתוך "תהילות מנחם"

ב. כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ שואל בזה דלכאורה איך אפשר לומר שעיקרה של ה"חכמה" היא "תשובה ומעשים טובים" הרי הם שני ענינים שונים, ויתירה מזו לכאורה הם גם ב' הפכים: "חכמה" – ענינה הבנה והשגה לפי שכלו, ועד שגם הפסק דין צריך להיות כפי הבנתו, ד"תורה לא בשמים"², ו"קוב"ה קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני"³. ועד"ו בלימוד תורה שלמעלה, כמו שארז"ל "קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא כו' הקב"ה אומר כו' וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי כו"⁴, דהטעם על זה שמתכתא דרקיעא פסקו הדין באופן אחר מהקב"ה הוא כי עפ"י כללי התורה צריכים הם לפסוק כפי הבנתם. ואילו "תשובה" – ענינה ביטול האדם, שהאדם יוצא ומתבטל ממציותו, "אסורה מכאן"⁵. ועד"ו "מעשים טובים" – ענינם קיום מצוות בדרך עבודת עבד⁶, וגם הפעולה שנעשית בהאדם ע"י קיום המצוות הוא שאבריו נעשים מרכבה לרצון העליון⁷, דמרכבה ענינה ביטול. וא"כ איך יתכן, שבחכמה שענינה מציאות, יהי "תשובה ומעשים טובים" שענינם ביטול המציאות? ועוד צריך להבין: א) מהו סדר הענינים "תשובה ומעשים טובים", דלכאורה מעשים טובים קודמים לתשובה? ב) מהי השייכות לבעל המאמר רבא?

(1) סה"מ תרפ"ט ע' 104. ובסה"מ קונטרסים ח"א כח, סע"ב ואילך.

(2) ב"מ נט, ב.

(3) שם.

(4) שם פו, א.

(5) ל' רש"י עה"פ שמות ג, ג. וראה סה"ש ה'תש"ב (ע' 47) דקאי על עבודת התשובה.

(6) תניא רפמ"א. וראה לקו"ת שלח מ, א. ובארוכה בעט"ר דרוש לעשיית נז, א. נט, ב.

(7) תניא פכ"ג.